

Az ismeretterjesztés öt éve

Nehéz feladat öt év munkáját számba venni, jól meghatározni a következő időszak fő célkitűzéseit, ugyanakkor felelősségteljes, izgalmas és szép munka. Nehéz, hiszen nagy múltú szervezetünk rendkívül szerteágazó tevékenységet folytat. Hallgatóink között az óvodásoktól az idős korúakig, a nehéz fizikai munkát végzőktől a tudományos kutatókig mindenki megtalálható. Otthon vagyunk a gyárakban, a termelőszövetkezetekben, az iskolákban és a közművelődési intézményekben. Az ismeretterjesztő, a szemléletformáló, a nevelő munka hatása nagyon nehezen mérhető. Mi most a kongresszusra készülve mégsem mondhatunk le arról, hogy a programjaink eredményességét, hatásfokát is elemezzük és értékeljük, hiszen enélkül nem tudnánk reálisan megtervezni jövő feladatainkat.

Az előkészítő munka a végéhez közeledik. Úgy gondoljuk, hogy az 1982. június 26-án tanácskozó VIII. küldöttgyűlés olyan dokumentumokat tud majd megvitatni, amelyek segítik az elmúlt időszakban végzett munka reális értékelését, és a társulat tevékenységének továbbfejlesztését, biztosító program elfogadását. Mindez annak köszönhető, hogy a TIT alapszabályzatához híven minden szervezeti egység: a községi, üzemi, tanintézményi csoportokban, a járási-városi és megyei szervezeteknél is összehívtuk a munkát értékelő, a jövő célkitűzéseit meghatározó közgyűléseket, és küldötttervezeteket.

Több száz fórumon, több mint 2000 felszólalóval alkotó megbeszélések zajlottak a jobbító szándék, a kritika és önkritika jegyében. A vitában résztvevők nagy figyelmet szenteltek annak elemzésére, hogy társulatunk tematikai ajánlásaival, programjavaslataival mennyire tudott igazodni a lényeges művelődési szükségletekhez, milyen segítséget tudott adni az emberek mindennapi problémáinak megoldásához. Sok szó esett a kisebb települések, az apró falvak közművelődési, ismeretterjesztő programjainak gazdagításáról. Minden tanácskozáson nagy hangsúlyt kapott a különböző társadalmi rétegek és csoportok sajátos érdeklődéséhez igazodó programok kidolgozásának igénye. Sokan felvetették a művelődésben hátrányos helyzetűek kiemelt segítségének szükségességét, a tehetségesek kibontakozási lehetőségeinek biztosítását. Jó elképzelések fogalmazódtak meg az életmódformálás, az úgynevezett mindennapi kultúra hatékonyabb fejlesztése érdekében. A helyi, járási, városi és megyei küldöttgyűlések megállapították, hogy a közel harmincezeres társulati tagság egészében áldozatkészen, lelkesen és sikeresen dolgozott. Megállapították azonban azt is, hogy a növekvő feladatok megkövetelik, hogy a jövőben még nagyobb figyelmet fordítsunk a tagság közművelődési munkára való felkészítésére, tegyünk meg mindent annak érdekében, hogy a TIT-szervezetek a társulati munka iránt érdeklődő értelmiség alkotó műhelyévé váljanak.

Számszerűen is szép eredményeket rögzíthet majd a VIII. országos küldöttgyűlés. Az a tény, hogy az előző időszakhoz képest 37 százalékkal több ismeretterjesztő órát kértek tőlünk, hogy 65 százalékkal emelkedett a kü-

lönféle tanfolyami hallgatók, s 11 százalékkal az előadások résztvevőinek száma, azt bizonyítja, hogy öt évvel ezelőtti reális célokat tűztünk magunk elé, és sikerült menet közben is alkalmazkodnunk az új feladatokhoz. A művelődési kormányzat a közművelődés legdinamikusabban fejlődő területéért értékelte az ismeretterjesztést, ebben az eredményben társulatunk jó munkája is benne van.

Országos elnökségünk a társulati ismeretterjesztés 1982-87-es programjának kialakításán dolgozik. Mit is akarunk? Megőrizni és megerősíteni a sikeresnek és hatékonynak bizonyult tevékenységi formákat. Biztosítani a tartalmi sokszínűséget, a változatos formai, módszertani megoldásokat. Minden tudományterületen, minden művészeti ágban korszerű, a hallgatóságot érdeklő új ismereteket közvetíteni. Még szakszerűbb, még színvonalasabb, még érdekesebb rendezvényeket szervezni. Szeretnénk többet tenni a falvakban folyó ismeretterjesztés fellendítésére. Célunk megtalálni azoknak az embereknek az érdeklődési területét is, akik eddig távol maradtak a programjainktól, akikben eddig még nem sikerült kíváncsiságot ébreszteni a tudományos ismeretek iránt. Több olyan alkalmat szeretnénk biztosítani, ahol nem az egyoldalú ismeretközlés dominál, hanem a hallgatóság véleménycseréje, a beszélgetés, a nézetek ütköztetése.

Új, eddig még nem ismert vagy csak elvétve alkalmazott ismeretterjesztő formákat is szeretnénk meghonosítani. Sajátos eszközeinkkel segíteni kívánjuk a különfé-

le irányított önművelési formák elterjedését. Jobban figyelünk a sokféle egyéni érdeklődés kielégítésére, a különböző hobbitevékenységek támogatására. A mindennapi kultúrához tartozó ismeretek elterjesztése érdekében ismeretterjesztő tanácsadó szolgálat létrehozása is szerepel a terveink között. A korábbiaknál nagyobb gondot fordítunk a spontán szerveződésű, öntevékeny baráti körök és klubok támogatására. Számolunk azzal, hogy a tömegkommunikációs intézményrendszer, mindelelőtt a televízió, már ma is „nagy hatalom” a közművelődésben. Ez a szerepe a jövőben várhatóan még nőni fog. Természetesen nem konkurenciának, hanem nagy hatású partnerintézménynek tekintjük a televíziót, amellyel az eddigénél jobban kell és lehet együtt dolgozni. Több tömegkommunikációs ismeretterjesztésre építő konzultációs országot, vitafórumot tervezünk a jövőben. Kísérletezünk új típusú, esetleg közösen kialakított formákkal is.

Számítunk arra, hogy az ötnapos munkahét, s majd az ötnapos tanítási hét általánossá válása módosítja az emberek szabad idejének szerkezetét, s hogy ennek következtében nekünk is jobban ki kell használnunk a hétvégi pihenőidőt, a nyári és téli tanítási szüneteket. Több szabadidő szórakoztató, ismeretterjesztő foglalkozást tervezünk, szeretnénk továbbfejleszteni a népszerű ismeretterjesztő nyári táborokat, gazdagítani a nyári napközis foglalkoztatáshoz való kapcsolódásunkat.

Dr. Kurucz Imre,
a TIT főtitkára

Az Ómagyar Mária-siralom és az irattárosok

A Délmagyarország 1982. május 25-i számának 4. lapján „Hazakerült az Ómagyar Mária-siralom” címmel tudatja az olvasóval ezt az örövendetes eseményt. A cikk nagyjából helyesen tájékoztat az Ómagyar Mária-siralom mivoltáról és jelentőségéről, de a híradás egyik pontja kiegészítésre, másik helyesbítésre szorul.

A kiegészítés: az Ómagyar Mária-siralom jelentőségéhez hozzátartozik az is, hogy nemcsak első reánk maradt magyar vers ez, hanem olyan művészi alkotás, melyben megmutatkoznak a magyar vers finnugor vonásai is, amint ezt Mészöly Gedeon, egykori szegedi nyelvűtűdős és igen meggyőzően bizonyította. Igaz azonban, hogy ennek számon tartása nem a hírlap és nem a hírlapíró feladata.

Az értelemszerűen, magyarul, azok írástörténészek, szakki-fejezéssel: paleográfusok, nyelv- és irodalomtörténészek és később zenetudósok. Megemlítem, hogy ez az irattárosokkal foglalkozó mondat egyébként is félreérthető, mert a következőket mondja: „...ekkor már (1922-ben) magyar irattárosok is elvégezték a nyelvemlék első lejegyzését, értelmezését”. — Hát az Ómagyar Mária-siralom „első lejegyzését” nem a „magyar irattárosok” végezték el. E nyelvemlék „első lejegyzését” az Árpád-kori kódexíró tette meg, mikor beleírta a Leuveni Kódexbe, amely a Magyar Népköltészet és a Belga Királyság illetékes intézményeinek egyezsége folytán a Széchényi Könyvtár birtokába került.

Nyíri Antal

Fogyasztók tanácsa

A kisegítő gazdaságok helyzetéről tartottak előadásokat a népfőnt városi bizottságának elnökségi ülésén. A témában Réti Csabáné dr., a Szeged megyei városi tanács vb kereskedelmi osztályának vezetője, Mónus Ernő, a városi tanács vb mezőgazdasági osztályának vezetője, dr. Apátóczykyné dr. Kerepes Pirokska, a városi tanács vb építési és közlekedési osztályának helyettes vezetője, Szabadi Gyuláné, a

Kunhalmok

A Hortobágyi Intéző Bizottság kezdeményezésére és támogatásával — Bihar halomok címmel — tudományos értékű munka jelent meg a Hajdú-Bihar megyében található kunhalmokról, közismertebb nevükön a kurgánokról. A megyében összesen 194 kunhalmot tartanak nyilván; a tanulmányok régészeti-történeti dokumentumait adják közre, magyarázzák. Mint e tanulmányok is megerősítik, a kunhalmok sok évezredes temetkezőhelyek.

Életjel Szabadkáról

Hosszú évek óta rendszeres színházi tranzitjárat közeledik Szeged és a jugoszláviai Szabadka között. Dél szomszédaink, a Népszínház társulata, hozott már klasszikus és modern drámat, magyar és más nemzetbeli szerzőjéet ekkora hírvetés azonban nem járt még előtűk, mint most. Ma, szombaton este nem is szokott terepükön, a Kisszínházban lépnek föl, hanem a jóval nagyobb nézőterű Zeneben, s mindjárt két előadást is tartanak. 7 órától és fél 10-től. A magyarokat kézenfekvő: rockoperát játszanak, a hazájukban példátlan sikereszériát megért A zöldhajú lány címűt.

Gobby Fehér Gyula szövegére Lengyel Gábor komponálta a zenét, s a produkció népszerűségéről maguk így vallanak. „A rock valamiféle meghódítás, amire elsősorban a fiatalok esküsznek. A zöldhajú lánynak azonban van meséje és mutogatni-valorára (sic). A zene jelenti a minőségi pluszt, és természetesen a színészek játéka, de maga a látvány (a maga közvetlen patoszával) is jellel fegyvere az előadásnak. Ebben az új színházban a sűrű füstből gomolyog élénk a zöldhajú lány meséje, aki beleszeret a fehér lovat megülő fiúba... a színészek a már-már megcsontosodott nézőszínház viszonyt fogalmazzák újra.”

S ha már az Ifjú szabadkai színházszóknál tartunk, akik föltehetően magyarországi fiatal kollégáinknak Szársteinlók című rockoperát babéraitra pályáznak Szegeden, hadd tegyünk említést az idősebb szabadkai színházgenerációról. E vendégjáték apropóján jutott el szerkesztőségünkbe — jellel szegedi karakterzsinész, Gémesi Imre jóvoltából — Garay Béla könyve, a Fesztett világ, az Életjel könyvek sorozatból, a szabadkai Veljko Vlahovic Munkásegyetem 1977-es kiadásában. E mindössze 300 példányban napvilágot látott kötet szerzője, a ma 86 éves Garay Béla, hírneves rendező, színházigazgató, színész és színészpédagógus. Állami- és Sterija-díjjal kitüntetett művész. S lehet mondani, hézagpótló gyűjtést végzett a vajdasági és szabadkai színészet múltjából, de az összmagyar színészetéből is. Ötvenhat ismert művész miniatűr életregényét fűzte csokorba, akik közül nem egy a magyar fővárosban bontakoztatta ki tehetségét, vagy éppen Szegeden is játszott, ám valamiképpen Szabadkához.

Elismerések népfőntmunkáért

Tegnap, pénteken délelőtt a Hazafias Népfőnt Csongrád megyei bizottságán a májusi békehónap alkalmából kitüntetések adták át.

Az ünnepségen Eitlerné dr. Sziágyi Júlia, az MSZMP Csongrád megyei Oktatási Igazgatóságának vezetője, az Országos Béketanács tagja, a megyei béke-barátság bizottság elnöke köszöntötte a megjelenteket. Ezt követően Molnár Sándor, a megyei népfőntbizottság titkára adta át a kitüntetések a béke-barátság rendez-

vények legkiválóbb szervezőinek, népfőntaktivistáknak.

Emléklapot kapott: Kecskés László, Csongrád KISZ városi Bizottságának politikai munkatársa, Szécsi József, a JATE Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumának tanára, Knapcséj Sándor, illési plébános, a Zrínyi Ilona Általános Iskola énekkara, a makói II. körzeti népfőntbizottság, a makói Erdi Ferenc Szakköznevelőiskola, a baksi Magyar-Bolgár Barátság Tsz., a mórhalmi nagyközségi népfőntbizottság a pitvarosi Felszabadulás Tsz., a szegvári Puskin Tsz. és a nagylaki nyugdíjasklub.

A Békemozgalom kitüntető jelvényével jutalmazták Sturcz Mártonnét, a Hazafias Népfőnt Csongrád megyei Bizottságának munkatársát, Bosch Jánost, a Kenyérfonó és Szövőipari Vállalat textilfestő-kikészítőjét, Füstös Nándornét, a Szegedi Textilművek szövődőjét.

Emléklapot korábban vett át a csongrádi Domokos Rókus Általános Iskola és a Daloló együttes, a szentesi nyugdíjasklub, valamint dr. Rojki Imréné, a szegedi 600-as Szakmunkásképző Intézet igazgatóhelyettese. A közel múltban adták át a Békemozgalom emléklapját a makói állami zeneiskolának. Az Országos Béketanács a Békemozgalom kitüntető jelvényét Budapesten adta át Sebestyén Nándorné, az Országos Béketanács elnöke dr. Koncz Jánosnak, az MSZMP Csongrád megyei bizottsága titkárnak.

Zenei naptár

Minden jó, ha jó a vége

Mint egy jó szimfónia fennkölt fináléja ért véget az idej koncertévad Szegeden. Az elmúlt napok hóhullámai sem tartották távol az olyasfajta nyenyékekre fogóknak, mint amit a program kínált: Haydn-év lévén Haydn-műveket, az ország elsőszámú zenekarával, az ÁHZ-val, élén napjaink egyik legnagyobb karmestereivel, az olasz Carlo Zecchivel.

Minden lényeges komponens összejött tehát a zavaratlan művelvezet, a körülmények pedig, ha lehetett, csak fokozták a hatást. S most nem feltétlenül évforduló tiszteletkörökre gondolok. Igaz, idén 250 éve született az egyetemes zeneirodalom, a bécsi klasszika géniusza, Joseph Haydn, aki életének és alkotómunkásságának tekintélyes periódusával kötődik éppen hazánkhoz, az Esterházyakhoz. Ennek emlékeztetőt földízete ugyan a mostani koncertműsora (az Aki hűtlen, pórnuljár című opera, melynek nyitánya hangzott el, Miklós herceg ünnepségeire készült, s ugyancsak az Eszterházi komponált korai szimfóniából való az e-moll is, mely lassú tételről később a gyász melléknevet kapta, minthogy állítólag úgy végrendekezett Haydn, temetésén ezt játszották majd), ám mindenfajta hivatalos emlékezésed, tősz nélkül, pusztán az eleven muzsika magasztos élményének máig csorbítatlan hatásával. Befeszül a D-úr szimfóniát hallottuk, a több mint száz e műfajbéli Haydn ópusz 96-át a londoni hangversenysorozat természetéből, melynek jelzője, miracle, arra az ominózus csodára utal, mit azóta is úgy emlegetünk: „ha csak le nem szakad a csillár” — a mű londoni be-

mutatóján tudniillik leszakadt, mégsem sérült meg senki.

Visszatérve a csütörtök esti fúharmóniai évadzárohoz. Már kint ül az Állami Hangversenyzenekar, elnému a közönség, midőn az orchester közelében levő bejárónál fölteje a dobogóra egy tiszteletreméltó öregúr, Carlo Zecchi, a 79 éves, tendős maestro, legendáshírű zongoraművész és karmester, a magyar zenei életnek hosszú, évtizedek óta hűséges vendége és kegyeltje. Már nem tud állni, leül a karmesteri pulthoz, amit merő megszokásból helyeztek ki neki; szükség sincs rá, partitúra nélkül dirigál. És hogy? Valakori hívei, hangszerjátékosai állítólag azzal az epitheton ornans-szal emlegették: szobrászkarmester. Teste, szervezete láthatóan fáradtabban dacol az idővel, szelleme és keze azonban ugyanolyan friss, mint hajdanán. Temperamentuma letagadhatatlanul olasz (kézféről messze ellátják a zongorista-tréningek nyoma, kidolgozottsága), mozdulatai világosak, tiszták. Valóban képzőművész, ki a zenekari hangzás láthatatlan materiájából szemünk láttára, pontosabban fülünk hallatára formálja ki remekművét Haydn klasszika modelljéről. Mihez az Állami Hangversenyzenekar ideális alany. A vonósok telt karcú hangzasképe, a fúvósok pontes tisztasága, a szolamcsoportok kiegyenlítettége nemes anyag, értékesebbet szobrász aligha kívánhat.

N. L.